

جنبش اسلامی مصر در دو دهه اخیر
و عوامل تقویت کننده آن

عنوان انگلیسی:

عنوان عربی:

نویسنده: محمد محمودیان

استاد راهنما: داود باوند

مقطع: کارشناسی ارشد

استاد مشاور: حمید بهرامی احمدی - عبدالعلی بیگدلی

رشته:

استاد ناظر:

دانشگاه: امام صادق علیه السلام

تاریخ دفاع:

واحد:

کلمات کلیدی: جنبش‌های اسلامی مصر اخوان المسلمین

هدف از پژوهش حاضر، بررسی زمینه های پیدایش، تحولات و عوامل تقویت کننده جنبش اسلامی مصر در دهه های ۸۰ و ۱۹۷۰ است. تحقیق حاضر با استفاده از روش کتابخانه ای از نوع توصیفی - تحلیلی انجام شده و مطالب آن در دو فصل کلی ارائه شده است: فصل اول با عنوان " بررسی تاریخی زمینه پیدایش و رشد جنبش اسلامی در مصر تا دهه ۱۹۷۰"، در سه بخش به تاریخچه کشور مصر و نحوه شکل گیری و عوامل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی که منجر به پیدایش و ظهور جنبش اسلامی شد، می پردازد. در ادامه این فصل، به بارزترین شاخص جنبش اسلامی در مصر، در دهه ۱۹۲۰ که در اخوان المسلمین تجلی یافته است، پرداخته شده و در آن به نحوه ظهور و پیدایش ساززمان و روند تحولات و تغییرات و انشعابات آن تا دهه ۱۹۷۰ اشاره می شود. فصل دوم به بحث اصلی تحقیق یعنی بررسی روند جنبش اسلامی در دو دهه ۸۰ و ۱۹۷۰ و عوامل تقویت کننده آن اختصاص دارد که در سه بخش تنظیم شده است. بخش اول به عوامل درونی، بخش دوم به عوامل بیرونی و بالاخره بخش سوم به تجلی روند شدت یافته جنبش اسلامی مصر در دو دهه اخیر (۸۰ و ۱۹۷۰) می پردازد. یافته های حاصل از تحقیق نشان می دهد، پدیده بازخیزی اسلامی و رستاخیز اندیشه ها در ابتدای سده اخیر، بعد فکری و خمیر مایه ایدئولوژیکی خود را از تفکرات و نظریات علما و روشنفکرانی چون سید جمال الدین اسدآبادی، محمد عبده، رشید رضا و ... گرفته است. و بعد عینی این روند، تجلی در بحرانهای اجتماعی حاد و فراگیر دهه هاهای اول قرن بیستم (بحرانهای هویت، مشروعیت، تضاد طبقاتی، سوء مدیریت، فرهنگی) داشته است. ویژگی برجسته جنبشهای اسلامی گرایش و خصوصیت دوره ای آنهاست. بدین ترتیب که جنبش از دوره های پی در پی رکود و خیزش برخوردار بوده است. جنبش اسلامی مصر، از دهه ۱۹۷۰ به بعد، یک روند صعودی داشته و فرایند آن به دلیل عوامل خاص شدت یافته است و اوج آن در ترور سادات (۱۹۸۱) به نمایش گذاشته شد. روند شدت یافته جنبش اسلامی مصر در دو دهه اخیر (۱۹۷۰ و ۱۹۸۰)، همانا در گرو عوامل درونی و بیرونی می باشد و عوامل درونی تقویت کننده و شدت

دهنده این فرایند ، دو عامل ذهنی و عینی است . عامل فکری و ایدئولوژیکی تشدید کننده روند جنبش دهه ۱۹۷۰ عبارت از نظرات و تفکرات و اثر قلمی سید قطب و مواظظ علماء و تلاشهای فکری- معنوی روحانیون آگاه و مبارز مصری می باشد. بعد عینی نیز عوامل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است. مجموعه ای از بحرانهای حاد و فراگیر از جمله بحران هویت، مشروعیت، تضاد طبقاتی و در کنار عوامل دیگری چون سیاست استفاده از سلاح دین علویه دین و بازی با احساسات مذهبی مردم، امضاء پیمان کمپ دیوید و ... در تشدید روند جنبش اسلامی موثر بوده اند. اما در زمینه عوامل بیرونی لازم به ذکر است که انقلاب اسلامی ایران از یکسو نقش تشدید کننده را در تحولات اخیر مصر داشته است و از سوی دیگر بسان الگو و نمونه ای فراروی جنبش اسلامی مصر در دو دهه اخیر بوده است. نداشتن رهبری واحد و منسجم و نیز خونسردی و بی میلی مردم مصر نسبت به فعالیتهای جمعی از مهمترین دلایل عدم موفقیت جنبش اسلامی مصر در تغییر و تحول اساسی در ساختار سیاسی کشور و دستیابی به قدرت بوده است .